

Inspireren

Ondersteunen

Uitdagen

Talent laten groeien: positieve ontwikkeling en zelfontplooiing

Verwelkoming en inleiding

Karine Verschueren

4 februari 2025

Welkom!

Namens interuniversitair Expertisecentrum TALENT en 20 ankerscholen

Gesteund door Vlaamse Overheid

HISTORIEK EN MISSIE

Expertisecentrum TALENT is een samenwerking tussen KU Leuven, Universiteit Antwerpen en Universiteit Gent, gegroeid vanuit het interuniversitair FWO-SBO project TALENT. TALENT staat voor 'TAiLoring Education and care to Talents of youth'. De missie van Expertisecentrum TALENT is om beter inzicht te verwerven in de psychosociale, motivationele en leerontwikkeling van cognitief sterke kinderen en jongeren en in de wijze waarop de onderwijsleer- en opvoedingsomgeving deze ontwikkeling kunnen bevorderen. Daarnaast is het doel om deze wetenschappelijke inzichten te benutten om het onderwijs aan en de zorg voor cognitief sterke leerlingen te versterken.

2017-2021

SBO-FWO Project Talent

Expertisecentrum Talent

Verder ontwikkelen en delen van passende onderwijspraktijken en – beleid & versterken van evidence base

2020-2023

Project Voorbeeldscholen CSF

12 'voorbeeld'scholen

2023-2028

Ondersteuningsbeleid CSF

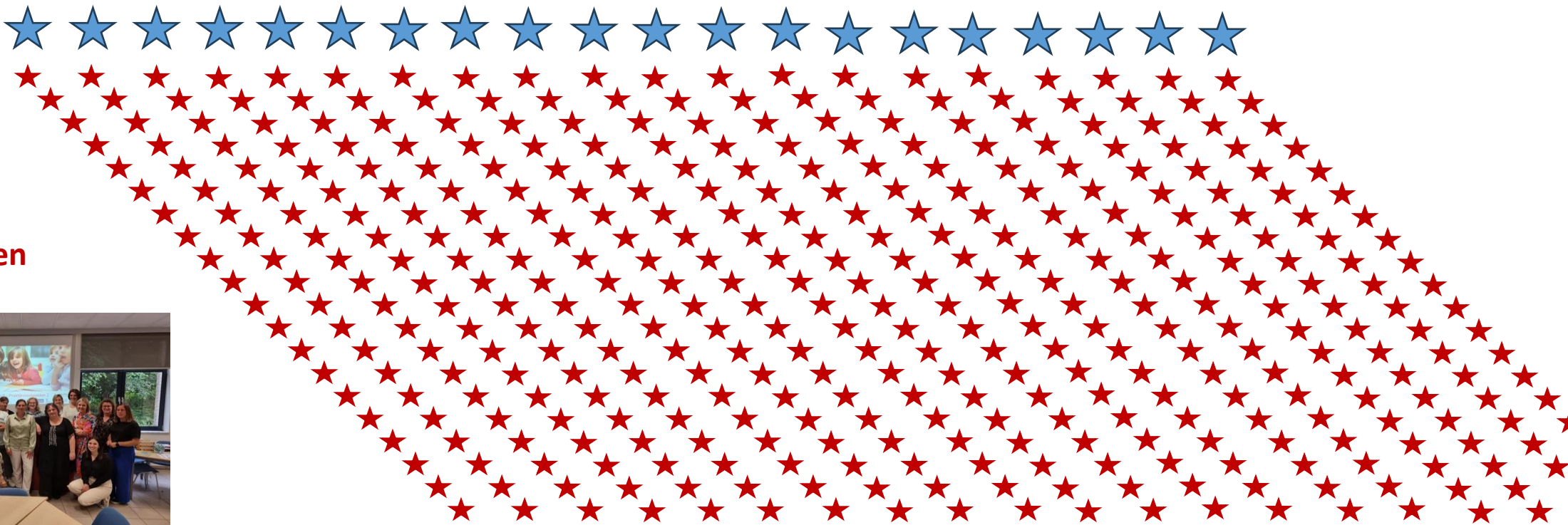
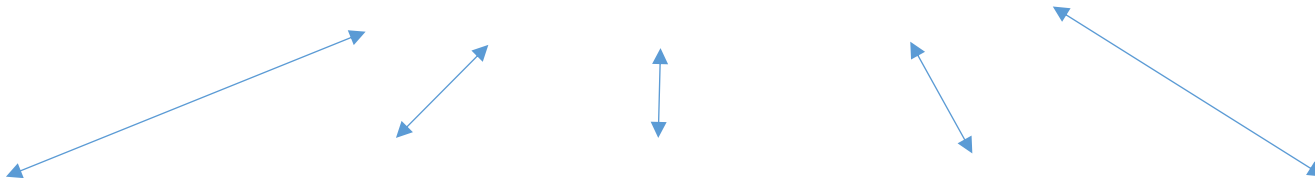
20 ankerscholen

TALENT

ankerscholen

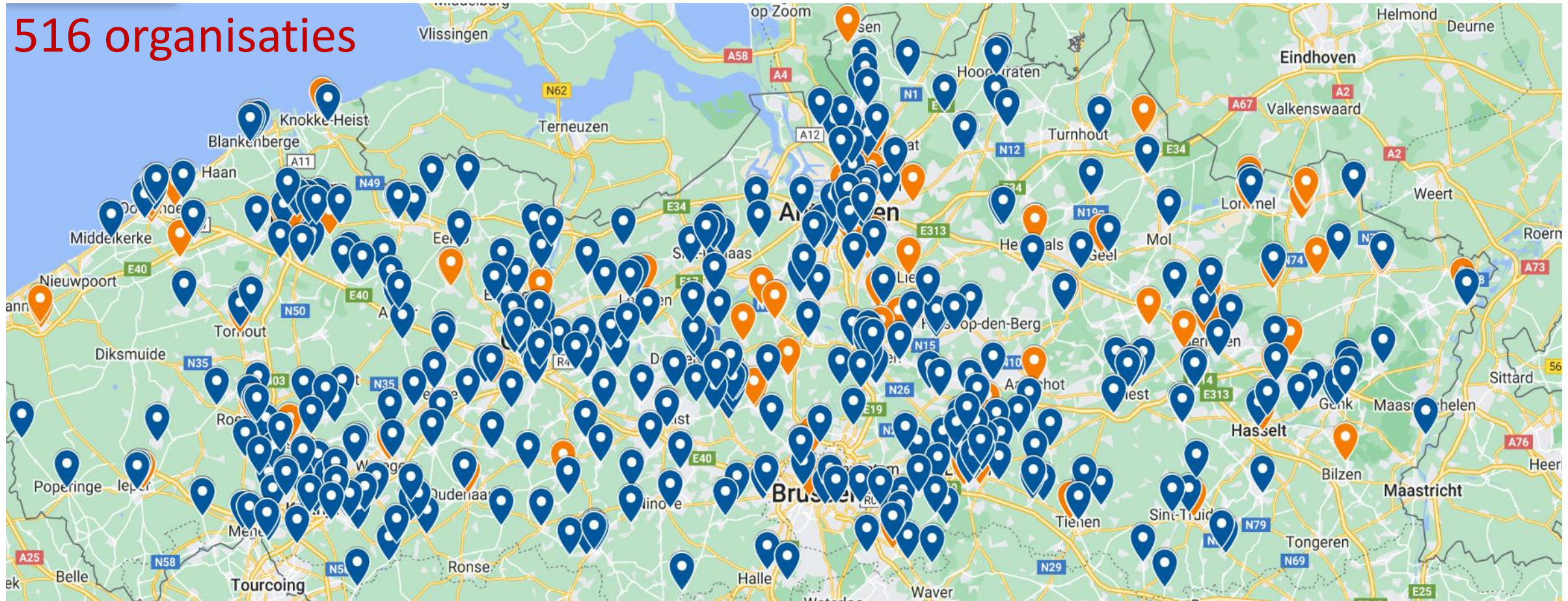

lerende netwerken

757 deelnemers

516 organisaties

Deelnemende scholen
2024-2025

355 basisscholen
141 secundaire scholen
41 deelnemers uit 20
ondersteunende diensten

Lerende netwerken

- Intensief: 8 maandelijkse sessies in jaar 1 + mogelijkheid tot continuering
- Wetenschappelijk onderbouwd kader voor opzetten van eigen CSF beleid op school

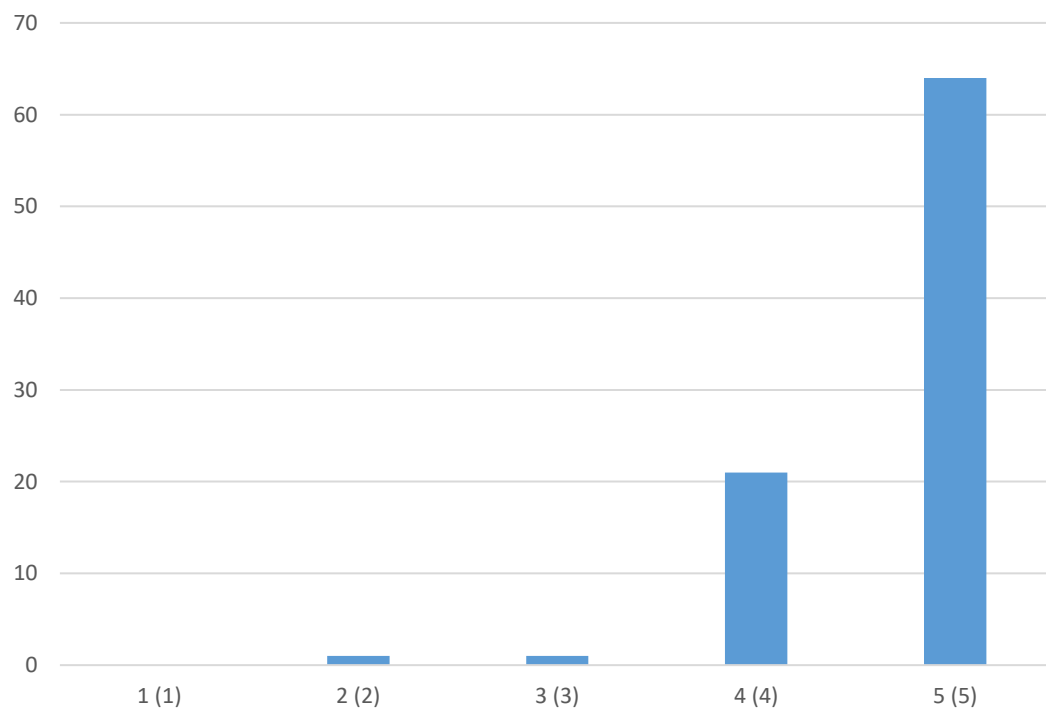
Waar moet je op letten volgens *best available evidence*?

- Praktijkervaring van leraren
- Ruimte voor eigen vragen en inbreng
- Opbouwen van netwerk

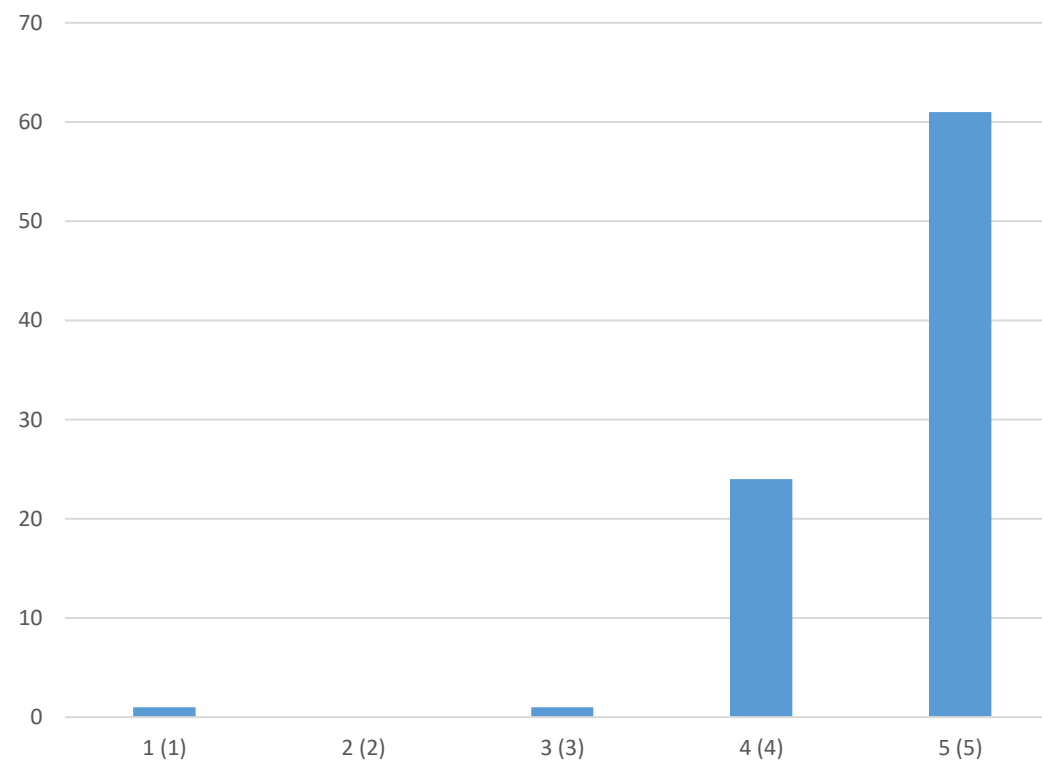

Evaluatie deelnemende scholen

Onze kennis werd verbreed en verdiept door
deelname aan het lerend netwerk
(gemiddelde score: 4.7)

Er werden voorbeelden gegeven die ik kon
toepassen in de praktijk (gemiddelde score: 4.66)

Inschrijven?

Tools en materialen

Aanvulling op Ba-SO-fiche voor CSF leerlingen

Het waarom van deze tool

Deze fiche kan worden ingezet om secundaire scholen van relevante informatie te voorzien rond Cognitief Sterk Functionerende (CSF) leerlingen die inschrijven voor de eerste graad secundair onderwijs. Secundaire scholen krijgen zicht op welke vormen van verrijking al werden ingezet in de basisschool en waar de onderwijsbehoeften van leerlingen zich zouden kunnen situeren. Op deze manier kunnen secundaire scholen sneller en gericht verrijking aanbieden aan deze doelgroep.

Aan welke verrijkende activiteiten nam deze leerling deel op de basisschool?

O Verrijking:

- Verrijking met de methode (handboek), specifiek voor CSF leerlingen, voor de vakken: _____
- Projectwerk met de methode (handboek): _____
- Projectwerk binnen interessegebieden zoals: _____
- Verrijkingsklas (projectklas, langereklas, plusklas, ploeterklas, ...) binnen de school (aan gemiddeld _____ uren/week)
- Verrijkingsklas (projectklas, langereklas, plusklas, ploeterklas, ...) (aan gemiddeld _____ uren/week) vs begeleider buitenschoolse verrijkingsklas: _____

voor de/het vak(ken): _____

en? _____ (= één jaar overstaan)

sneld van _____ naar _____ (= één jaar overstaan)

sneld van _____ naar _____ (= één jaar overstaan)

%, namelijk _____ en _____

sie 1ste graad secundair onderwijs _____

t aangewezen zo snel mogelijk de de basisschool is aangewezen voor _____

Binnenklasdifferentiatie
Wiskunde 1-6 leerjaar

Leidraad
Cognitief sterk functioneren

Richtlijnen voor een inclusief beleid in (de transitie naar) het hoger onderwijs

Wetenschappelijk Instituut voor Cognitief Sterk Functioneren
ho Hoger Onderwijs TALENT Universiteit Leuven

Differentiatie- en verrijkingsmaterialen november 2022

Naam differentiemateriaal	Website	Vak	1	2	3	4	5	6
Verrijking Wiskunde	Wiskunde.be	Wiskunde						
Verrijking Frans	Wiskunde.be	Frans						
Verrijking Engels	Wiskunde.be	Engels						
Verrijking Nederlands	Wiskunde.be	Nederlands						
Verrijking Wiskunde	Wiskunde.be	Wiskunde						
Verrijking Wiskunde	Wiskunde.be	Wiskunde						
Verrijking Wiskunde	Wiskunde.be	Wiskunde						
Verrijking Wiskunde	Wiskunde.be	Wiskunde						
Verrijking Wiskunde	Wiskunde.be	Wiskunde						

- Inspiratiegids voor leerkrachten/scholen
- Aanpassing ‘BASO-fiche’ – ‘KOLA fiche’
- Leidraad voor versnellen in secundair onderwijs
- Concretisering criteria voor OnderwijsKwaliteit (OK) voor CSF leerlingen
- Richtlijnen voor inclusief CSF beleid in (transitie naar) hoger onderwijs (samen met SIHO)
- Lijst differentiatie- en verrijkingsmaterialen
- Voorbeeldpraktijken met wetenschappelijke onderbouwing
- ...

Tools en materialen

- E-learning module 'Onderpresteren' <https://elearning.projecttalent.be/>
- Aanpassing Versnellingswenselijkheidslijst voor kleuters
- Scenario's voor vak- en jaarversnelling in SO
- Leidraad voor versnellen 5de jaar lager onderwijs - secundair onderwijs
- 'Vragen over...': hogere orde denkvragen integreren in de les (i.s.m. PBD GO!)
- ...

Inspirerende praktijken @studiedag

- [1.1. Een slimme kleuter in mijn klas ... Wat nu?!](#)
Birgit Gypen (VBS Sancta Maria Leuven)
- [1.2. Een jaartje springen en daarmee is de kous af? – Versnellen in het basisonderwijs](#)
Katie Jacobs (VBS Sint-Cordula Schoten)
- [1.3. Nooit te klein om groot te denken](#)
Hilde Verheyen (GO! Scholengroep Antwerpen)
- [1.4. Gebruik jij ze alle zes?](#)
Hans Van de Moortel (VBS Wijnberg) en Gerd Van Ael (KS Leuven)
- [1.5. Vakversnelling en jaarversnelling in het secundair onderwijs](#)
Liv Van Hyfte (KA Ekeren)
- [1.11. Sociaal en Emotioneel ontwikkelen met De 7 gewoonten van Stephen R. Covey](#)
Tine Vandenbogaerde (BS Erasmus Deinze)
- [1.12. Schoolbreed inzetten op executieve vaardigheden](#)
Carolien Moreel (BS Scheppers Wetteren) en Natalie De Weyer (O.B.A.M.A. Beringen)
- [2.1. Bloemen met kleuters en leerlingen uit de eerste graad](#)
Stefanie Vermeersch (VBS De Ark Oekene) en Delphine Dobbelaere (Manitoba Brugge)
- [2.2. Draagvlak vergroten en implementatie CSF-beleid in het basisonderwijs](#)
Joost De Brouwer (directeur BS Scheppers Wetteren)
- [2.3. Een verrijkingsklas opzetten: do's en don'ts](#)
Himsha Vanhaecke (VBS De Krelkel Sint-Amands) en Dorien Van den Steen (De Kleine Icarus Gent)
- [2.4. Draagvlak vergroten en het implementeren van een duurzaam en gedragen CSF-beleid binnen het geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding](#)
Bart Schepens (Algemeen directeur Ankerschool Middenschool Heilig Hart in Bree) en Ilse Verhoeven (ECHA/RITHA specialist in gifted education /Middenschool Heilig Hart Bree)
- [2.5. “Wat als ...?” Een aanzet voor oplossingen op veelgestelde vragen](#)
Ignace Ryheul (Sint-Jozef Humaniora Brugge)
- [2.6. Door de leerkuil met filosoferen](#)
Jo Coune (De Broebelschool Oudenaarde)
- [2.7. Faalmoed](#)
Liesbet Leus (Stella-Matutinacollega Lede) Natalie De Weyer (O.B.A.M.A. Beringen)
- [2.8. Al inzetten voor cognitief sterk functionerende leerlingen: kansen en uitdagingen](#)
Bart Van de Paer en Alexander Van Puyenbroeck (Karel De Grote Hogeschool Antwerpen) en Liv Van Hyfte (Koninklijk Atheneum Ekeren)
- [2.13. Design Thinking als raamwerk voor projectwerk](#)
Tine Vandenbogaerde (BS Erasmus Deinze)

Onderzoek @ Talent

Een greep uit de nieuwe bevindingen

Motivatieprofielen doorheen schoolloopbaan

- CSF leerlingen tonen minder optimale motivatieprofielen (met minder autonome motivatie) in SO
- 5 keer meer kans dan gemiddelde leerlingen om van “hoge kwaliteit” naar “matige kwaliteit” te gaan doorheen SO
- ~ ervaren van voldoende uitdaging, interacties leerkracht

Inzetten op bieden van gepaste cognitieve uitdaging
In SO, maar ook in basisonderwijs (wortels onderpresteren)

Motivatieprofielen doorheen schoolloopbaan

- CSF leerlingen tonen minder optimale motivatieprofielen (met minder autonome motivatie) in SO
- 5 keer meer kans dan gemiddelde leerlingen om van “hoge kwaliteit” naar “matige kwaliteit” te gaan doorheen SO
- ~ ervaren van voldoende uitdaging, interacties leerkracht

Inzetten op bieden van gepaste cognitieve uitdaging
In SO, maar ook in basisonderwijs (wortels onderpresteren)

Inzetten op bieden van begrip en emotionele steun, rekening houden met inbreng en interesses, geven van feedback en structuur

Leerhonger

Kinderen verschillen in hun neiging om cognitief uitdagende activiteiten op te zoeken, eraan deel te nemen en dat leuk te vinden

= “**Need for Cognition**”

⇒ hoe ontwikkelt zich leerhonger en hoe stimuleren in de klas?

⇒ hoe meenemen bij in kaart brengen van behoefte aan uitdaging?

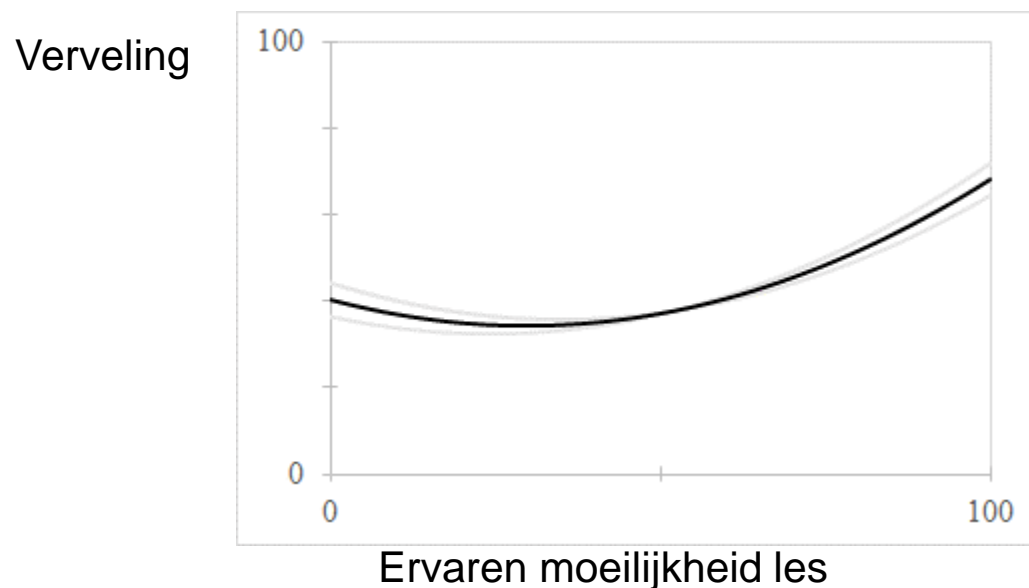
FWO- project
Presentatie Evelien Aerts

Hele klas kan baat hebben bij CSF-maatregelen

- Stellen van hogere orde vragen (evalueren, creëren) in klas: positief effect op motivatie en betrokkenheid van àlle leerlingen
- CSF leerlingen meer leerplezier/interesse in klas → positief effect op leerplezier van de andere leerlingen in de klas

De vele gezichten van verveling

Verveling betekent niet noodzakelijk: te makkelijk/weinig uitdaging

MOMENT-studie
PhD Eline Camerman

Onderzoek @ Studiedag

- 1.6. Talenten laten groeien: de overstap naar het hoger onderwijs voor cognitief sterk functionerende leerlingen
Valerie Van Hees (KU Leuven) en Alicia Ramos (Expertisecentrum Talent)
- 1.7. Sociale relaties van cognitief sterk functionerende kinderen en jongeren
Sofie Hendrix (Expertisecentrum Talent)
- 1.8. Onderwijsbehoeften van Uitzonderlijk Hoogbegaafde (UHB) leerlingen
Sabine Sypré (dr. in de psychologie en ECHA-specialist) en Ilse Verhoeven (RITHA-/ECHA-specialist/Middenschool Heilig Hart Bree)
- 1.9. Prestatiemotivatie aanmoedigen: inzichten uit het AME-curriculum voor hoogbegaafde leerlingen
Ophélie Desmet (Ball State University (USA)/Steunpunt Onderpresteren)
- 1.10. Signaleren en begeleiden van CSF leerlingen met een lage SES/andere thuistaal
Marlies Tierens (Thomas More)
- 1.13. Leerhonger stimuleren bij kinderen: een sleutel tot talentontwikkeling
Evelien Aerts (Expertisecentrum Talent)s (Thomas More)
- 2.9. Dubbel Bijzondere leerlingen
Mariëlle Wittelings (Radboud Universiteit Nijmegen (NL)) en Sofie Vergauwe (Leersteuncentrum Tandem)
- 2.10. Hoe kunnen ouders constructief betrokken zijn op het schoolwerk van cognitief sterke leerlingen?
Bart Soenens (Expertisecentrum Talent)
- 2.11. Versterk je lespraktijk voor cognitief sterk functionerende leerlingen met Lesson Study
Katelijne Barbier (Expertisecentrum Talent)
- 2.12. Een krachtige leeromgeving voor CSF leerlingen
Katrijn De Waele en Katrijn Pools (Arteveldehogeschool)

Uitdagingen voor de toekomst

Uitdagingen

- Bereiken en motiveren van andere 85% scholen; geen incentives
- Lerarentekort, andere beleidsprioriteiten, ...
- Leerlingen met zeer sterke cognitieve vaardigheden waarvoor CSF maatregelen niet volstaan: maatwerk & veel flexibiliteit
- CSF leerlingen uit gezinnen met lagere SES, andere thuistaal
- Hardnekkige misconcepties

Hardnekkige misconcepties

Term: Cognitief Sterk Functionerende leerlingen

BREDE TERM

Omvat leerlingen met sterke cognitieve vaardigheden/ capaciteiten

- ook degenen die onderpresteren!

En leerlingen met sterke leerprestaties

- algemeen of domeinspecifiek (bv. rekenen, geschiedenis, sociale wetenschappen)

Signaleren: dynamisch, doelgericht,
meerdere informatiebronnen

Hardnekkige misconcepties

Typerende sociaal-emotionele kenmerken

“Je kan CSF herkennen aan: uitingen van faalangst, bezorgdheid om fouten te maken, (over)gevoeligheid, emoties intens ervaren, zich afzetten tegen gezag, ...”

➔ Deze kenmerken blijken niet typerend voor het ‘zijn’ van CSF; ze hangen niet of nauwelijks samen cognitief sterk functioneren

Wetenschappelijk gezien kan je niet verantwoorden dat dergelijke kenmerken worden gebruikt voor identificatie/signaleren van nood aan cognitieve uitdaging

Je kan CSF wél observeren in de klas en dagelijks leven, maar aan de hand van cognitieve leerkenmerken

Snel zijn van begrip
Grote denksprongen en leerstappen kunnen maken
Goed en snel toepassen van het geleerde
Makkelijk abstract kunnen denken
Verbanden zien die andere kinderen niet zien
Veel weten, zich voor veel zaken interesseren
Uitstekend geheugen
Leren met minimale instructie
Verschillende oplossingsstrategieën flexibel hanteren

...

Woord van dank

Aan alle ankerscholen
promotoren en medewerkers Expertisecentrum
sprekers
ministerie van Onderwijs en Vorming
ondersteunende diensten (PBD, CLB/Prodia, leersteuncentra)
PPW Continuo

Sofie Bergé

KURZWEIL

I'M HOT I'M HOT

Keynote
Prof. Szilvia Fodor

The gift of positive
psychology:
Wellbeing and high
performance at school